

Altundağ, M., Ural, M., Eratay, E., Aydoğan, Y. (2017). Yetersizliği olan ve olmayan okulöncesi çocuklara verilen seramik eğitimi ve uygulamaların değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 1-16.

Geliş Tarihi: 07/11/2016

Kabul Tarihi:26/12/2016

YETERSİZLİĞİ OLAN VE OLMAYAN OKULÖNCESİ ÇOCUKLARA VERİLEN SERAMİK EĞİTİMİ VE UYGULAMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Melahat ALTUNDAĞ*
Mustafa URAL**
Emine ERATAY***
Yasemin AYDOĞAN****

ÖZET

Bu çalışma, 2013-2014 eğitim öğretim yılı güz döneminde, beş yaş grubu yetersizliği olmayan on yedi çocuk ile Özel Eğitim Merkezi'nden yetersizliği olan iki çocuğa verilen seramik eğitimi ve uygulamalarını içermektedir. Araştırmada, iki seramik eğitimcisi, bir özel eğitim uzmanı ve bir okulöncesi uzmanı görev almıştır. Seramik eğitimi programı, haftada 1 saat olmak üzere 10 hafta olarak planlanmıştır. Her hafta farklı bir konu verilerek seramik çalışması yaptırılmıştır. Araştırmada, seramik eğitiminin yetersizliği olan ve olmayan çocukların gelişim sürecine katkısı gözlenmiş, ortaya çıkan seramik uygulamalar bu doğrultuda değerlendirilmiştir. Seramik eğitimi sürecinde, yetersizliği olan ve olmayan okulöncesi çocukların yaptıkları uygulamalarda yaratıcılık, şekillendirme, sonuca varma konusunda bir fark olmadığı, seramik eğitiminin çocukların fiziksel, sosyal, duygusal ve dil gelişimlerine faydalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Seramik, Seramik eğitimi, Okulöncesi, Yetersizliği olan çocuklar

EVALUATION OF CERAMIC TRAINING AND APPLICATIONS GIVEN TO PRESCHOOL CHILDREN WITH AND WITHOUT DISABILITY

ABSTRACT

This study covers ceramics training and applications given to five years old children, seventeen of which aren't disabled and two of which are disabled and from Special Education Centre in fall semester of 2013-2014 academic year. In this study, two ceramic educators, one special education specialist and one preschool specialist took part. Ceramic training was planned as 10 weeks and 1 hour per week. Every week, a different topic was given for the ceramic work. In the research, contribution of ceramic training to the development process of children with and without disabilities was observed and the applications were evaluated accordingly. In the process of ceramics training, it has been reached that there isn't any difference between the works created by preschool children with disabilities or without disabilities in terms of creativity, shaping and coming to a conclusion and it is very beneficial for children's physical, social and language development.

Key Words: Arts, Ceramics, Ceramics Training, Preschool, Children with Disabilities

* Yrd. Doç., AİBÜ, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü, melahatozturk@gmail.com

** Öğr. Gör., AİBÜ, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü, mustafaural@ibu.edu.tr

*** Doç. Dr., AİBÜ, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, eratay_e@ibu.edu.tr

**** Prof. Dr., AİBÜ, Eğitim Fakültesi, Okulöncesi ABD, aydogan_y@ibu.edu.tr

1.GİRİŞ

Sanat, duygu ve düşünceleri ifade etmek için kullanılan bir araçtır. İnsanoğlu, ilkçağlarda duygu ve düşüncelerini mağara duvarlarına çizmiş, günümüze kadar sanatın bütün dallarını kullanarak kendini ifade etmiştir. Derican'a (2010) göre "Sanat, insan doğasının bir gereğidir. Toplumsal yaşamın en önemli boyut ve unsurlarından biridir. İnsan olmanın gereği, varlığının bir ifadesidir". San'a (1979) göre ise sanat insanın hem öğrenme hem de gelişim sürecinin etkin bir yardımcısıdır. Sanat eğitimi de, sanatın tüm alanlarını kapsayan, kişinin duygu ve düşüncesini anlatabilmek, yetenek ve yaratıcılığını geliştirebilmek ve estetik bir seviyeye ulaştırmak amacıyla yapılan eğitimidir. Sanat eğitiminin en önemli amaçlarından biri görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, tat almayı öğretmektedir. Çevresini hakkıyla algılayıp onu biçimlendirmeye yönelmek için gerekli ilk şarttır (San, 1985). Sanat eğitimi bireyi, görmeye bir o kadar da aramaya, sormaya, merak etmeye, yaratıcılığa vs. yönlendirmelidir (Yarımca, 2011). Derican'da (2010) sanat eğitiminin önemini şöyle vurgulamıştır:

"Çağdaş insanın yetiştirilmesinde sanat eğitimi önemli bir rol oynamaktadır. Sanat eğitimi aracılığı ile bilgi, beceri ve kültür aktarımının yanı sıra yapıcı ve üretici bireylerin yetiştirilmesi hedeflenir. Sanat eğitimi yoluyla birey bakmayı değil, görmeyi öğrenir; olaylara çok yönlü bakarak düşünen, eleştiren, sorgulayan ve en önemlisi çözümler üreten, dolayısıyla kendisiyle ve çevresiyle barışık, mutlu ve sağlıklı bir kişiliğe erişir."

Sanat eğitiminde amaç; sanatçı yetiştirmekten çok kişinin toplumda bir birey olabilmesi, sosyalleşmesi, düşünme, kavrama, sorunların üstesinden gelme ve üretme becerisi gibi pek çok özelliği kazandırmaktır. Gelişim sürecinde sanat eğitiminin yararlarını Kulaksızoğlu (2003) şöyle özetlemektedir.

-Fiziksel gelişimde; büyük-küçük kas motor koordinasyonunun gelişimine, el-göz koordinasyonunun gelişiminin desteklenmesine yardımcı olur.

-Bilişsel gelişimde; kavram öğrenme, zıt kavramlar, matematikle ilgili beceriler, problem çözmeye yönelik becerilerin gelişiminin desteklenmesi, estetik ve artistik becerilerinin gelişimine yardımcı olur.

-Dil gelişiminde; akıcı ve ifade edici dil gelişiminin desteklenmesine, sanatla ilgili kavramları adlandırabilmesine yardımcı olur.

-Sosyal gelişim alanında; paylaşma, iş birliği kurma, birlikte plan kurma, sözel iletişim kurma, gruba uyum sağlama gibi becerilerin geliştirilmesine ve desteklenmesine yardımcı olur.

-Duygusal gelişim alanında ise; kendi duygularını fark edip ifade edebilmesine, öz saygı gelişimine, yeterli olma ve güven duygusunun gelişimine yardımcı olmaktadır."

Bireyin gelişim sürecinde büyük rol oynayan sanat eğitimi, bireyin gelişim sürecinin gecikmemesi açısından erken yaşta verilmelidir.

Özellikle okul öncesi dönemde sanat eğitiminin önemi büyüktür. Bireylerin sağlıklı, mutlu ve üretken olabilmeleri için okulöncesi eğitimde sanatın hazırlayıcı etkisi göz ardı edilemez. Sanatın tüm dalları okulöncesi seviyesinde düşünülmeli, planlanarak uygulamaya geçirilmelidir. Programların kalitesini aileler, öğretmenler, sanat eğitimcileri, sanatçılar, toplumsal ve kültürel kaynakların birbiriyle olan ilişkisi etkilemektedir (Ayancı, 2006).

Bazı bireylerin fiziksel ya da zihinsel yetersizlikleri onların engelli olmasına neden olur. Özellikle zihinsel yetersizliği olan bireyler fiziksel yetersizliği olan bireylere nazaran toplumdaki daha fazla soyutlanırlar. Gelişimleri normal bireylere göre daha yavaştır. Anlama, iletişim kurma, ortama uygun hareket etme, kurallara uyma konusunda sorun yaşamaktadırlar. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin gelişiminde de sanat eğitimi önem teşkil etmektedir. Zihinsel yetersizliği olan çocukların görsel sanatlar eğitimindeki amaç; sanat eseri oluşturmak değil çocuğın bireysel gelişimine katkı sağlamaktır (Erim ve Caferoğlu, 2012). Sanat çalışmaları son yıllarda gerek normal gerekse yetersizliği olan çocukların eğitiminde gittikçe daha çok önem kazanmaktadır. Çünkü sanat eğitimi tüm gelişim alanlarına önemli katkıda bulunmakta, daha sevgi dolu, rahat bir ortamda öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır (San, 1985). Sanat belki kavram olarak okul öncesi dönemde yetersizliği olan ve olmayan çocuklar için karmaşık gelebilir. Ancak okul öncesi dönem çocuğunun yaptığı tek şey oyundur. Oyun oynamak çocuğa büyük bir zevk verir. Sanat etkinlikleri de yetersizliği olan ve olmayan her yaştaki ve cinsiyetteki çocuklar için bir oyundur. Okulöncesi dönemde çocuklara sunulan sanat etkinlikleri arasında boyama, kesme yapıştırma, yoğurma, dans, drama yer almaktadır. Okulöncesi eğitim kurumlarında sanat etkinliklerini Oğuzkan ve diğerleri (1984) řu şekilde sıralamışlardır.

*Yoğurma maddeleri; kil, tuz seramiği, kağıt hamuru, maun, plastrin, talaş hamuru, pasta hamuru vb.

*Boyar ve boyama teknikleri; mum boyası, şeker boyası, tuz boyası, parmak boyası, sulu boya, tebeşir boyası vb.

*Kağıt işleri; yırtma-yapıştırma, kesme-yapıştırma, katlama, pileleme, süsleme, şekil çıkarma, koparma, yuvarlama, buruşturma ve üç boyutlu çalışmalar.

*Atık materyaller; kullanılmasında sakınca olmayan her türlü cisim ve maddeyi değişik tekniklerle kullanmadır.”

Bu etkinlikler arasında çocuğın fiziksel gelişiminde büyük-küçük kas gelişimine katkı sağladığı için, yoğurma ayrı bir önem taşımaktadır. Yoğurma malzemeleri içinde yer alan kil çocuk için en doğal ve en kolay ulaşabileceği malzemedir. Kil, seramiğin ana malzemesidir. Seramik, geleneksel ve endüstriyel olmasının yanı sıra aynı zamanda bir sanat dalıdır. Seramik, kilin suyla yoğrularak, şekillendirilip, kurutulması ve dayanıklılık kazanana kadar pişirilmesi sonucu ortaya çıkan ürüne denir. Seramik eğitimi alan bir çocuk kendine güvenme, sabırlı olma, gözlem ve dikkat etme becerilerini geliştirme, özgür düşünebilme gibi pek çok yetiye sahip olmaktadır. Okulöncesi çocuklarda kendilerini ifade etmek çok önemlidir. Kendini ve işini anlatabilme, dilini ve terimleri doğru kullanma becerisini kazanmada seramik eğitiminin büyük rolü vardır. Seramik çalışmaları titizlik, dikkat ve disiplin gerektirdiği için çocuk disiplinli çalışabilme, yardımlaşma, paylaşma, eleştiri yapabilme ve eleştiriye kabul edebilme, iş birlikçi öğrenme ve temizlik alışkanlığı kazanma gibi sosyalleşmeye yönelik davranışlar edinir (Terwiel, 2010). Erinç'e (1988) göre seramik eğitimi, "Bireylerin görsel, işitsel ve diğer duyularına bağlı yargılama ve yaratma yetilerini geliştirmek, onların ilgi alanlarını kendilerine tanıtarak bu alanlarda mutluluk sağlayacak düzeyde uğraşı olanaklarını göstermek ve bunları seramik kiline aktarmaktır". Köse'de (2005) seramik ve sanat eğitimi çalışmalarının zihinsel engelli bireylerin zihinsel ve bedensel gelişimlerine katkıda bulunan bir yardımcı eğitim faaliyeti olduğunu vurgulamaktadır. Çalışmada,

yetersizliği olan ve olmayan okulöncesi çocuklarına verilen seramik eğitiminin, çocukların gelişim süreci üzerindeki etkisi ve eğitim sonucu ortaya çıkan uygulamaların değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Yapılan literatür taraması sonucunda Ayancı'nın (2006) 3-6 yaş okulöncesi çocuklarında seramik eğitiminin yeri, önemi ve yeterliliğini inceleyen bir çalışmasına, Coşkun'un (2007) 4 yaş grubundaki çocuklara uygulanan seramik eğitimi programında ürünlerin değerlendirilmesi araştırmasına, Terwiel'in (2010) kilin okulöncesi sanat eğitimindeki yerini vurgulayan çalışmasına, Canduran'ın (2002) okulöncesi eğitim kurumlarında kil çalışmaları araştırmasına ve Köse'nin ise (2005) özel eğitim gereksinimi olan çocukların gelişimine seramik eğitiminin etkisi çalışmalarına rastlanmıştır. Ancak yetersizliği olan ve olmayan çocukların birlikte seramik eğitimi alması konusunda bir çalışma yapılmaması bu çalışmanın önemini oluşturmaktadır. Kaynaştırma kapsamında yetersizliği olan ve olmayan çocukların seramik eğitimi birlikte almaları ve bu eğitim sonucunda ortaya çıkan uygulamaların değerlendirilmesi, iki gruptaki çocukların gelişim süreçlerinin değerlendirilmesine katkı sağlamıştır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, seramik eğitimi veren eğiticilerinin gözlemlerine dayanarak, uygulama sonunda ortaya çıkan ürünler değerlendirildiği için betimsel ve nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemleri kullanılarak algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir süreç izlenir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, daha önce seramik eğitimi almamış, Bolu ili Bağışçılar Vakfı Anaokulu 5 yaş grubu yetersizliği olmayan 9 kız, 8 erkek toplam 17 çocuk ve Gelişim İlgim Özel Eğitim Merkezi'nden yetersizliği olan 2 erkek çocuk oluşturmaktadır. Yetersizliği olan çocuklardan birisinin otistik ve konuşma engeli diğerinin ise hafif düzeyde zihinsel yetersizliği bulunmaktadır. Seramik eğitimi Bolu ili Bağışçılar Vakfı Anaokulu sanat atölyesinde, sergi ise aynı okulun çok amaçlı salonunda gerçekleştirilmiştir. Eğitim sonrasında çıkan ürünler Abant İzzet Baysal Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü'nde seramik fırınlarında pişirilmiştir.

2.2. Öğretim Süreci

Yetersizliği olan ve olmayan çocuklara birlikte verilen seramik eğitimi programı 10 hafta olarak planlanmıştır. Seramik eğitim programı çocuğun birlikte çalışabilme, zamanı iyi kullanabilme, işbirliği yapabilme, kendini ifade edebilmesine yönelik olarak hazırlanmıştır.

1.Hafta

Seramik eğitimi Bolu ili Bağışçılar Vakfı Anaokulu yetersizliği olmayan çocukların atölyesinde gerçekleştirilmiştir. Yetersizliği olmayan çocuklar sınıflarına gelen yetersizliği olan yeni arkadaşları ve eğiticilerle tanışmışlardır. Eğiticiler yetersizliği olan 2 çocuğun diğer çocuklarla iletişim kurabilmesi için onlarla sohbet etmiştir. Daha

sonra çocuklara seramik nedir? sorusu sorulmuştur. Yetersizliği olan ve olmayan çocuklar tabak, kupa, lavabo gibi kelimelerle seramiği tanımlamışlardır. Ancak nasıl oluşturuğu konusunda bir şey söyleyememişlerdir. Eğitimciler seramiğin ana malzemesi olan kilin, kuru, plastik ve pişmiş hallerini çocuklara göstermişler ve seramiğin aşamaları hakkında bilgi vermişlerdir. Önce kuru haldeki kili su yardımıyla yoğurarak plastik haline getirmişlerdir. Plastik halindeki çamurun tıpkı oyun hamuru gibi şekil verilebileceğini göstermişlerdir. Daha önce şekil verilerek kurutulmuş olan bir örnek su dolu kova içerisine atılmıştır ve şeklinin bozulduğu çocuklara gösterilmiştir. Çocuklar büyük bir dikkatle eğitimcileri izlemişlerdir. Şekli bozulan örneği gördüklerinde neden bozulduğunu sormuşlardır. Eğitimciler yaptıkları şeklin bozulmaması için, kurutulduktan sonra mutlaka özel seramik fırınlarında pişirilmesi gerektiğini anlatmışlardır. Çocuklara pişirimi yapılmış örnek bir ürün gösterilmiş ve pişmiş ürün tekrar su içerisine atıldığında şeklinin bozulmadan kaldığı gözlenmiştir. Çocuklar böylece seramiğin oluş sürecini teorik olarak öğrenmişlerdir. Eğitimciler çocuklara atölyede çalışma kuralları hakkında bilgi vermişlerdir. Araç ve gereci nasıl kullanmaları gerektiğini, atölyede çalışma bittikten sonra yapılması gerekenleri söylemişlerdir. Daha sonra her bir çocuğa kil vererek, çocukların kil ile tanışmaları sağlanmıştır. Çocuklara kendilerine verilen kil ile istedikleri herhangi bir şeyi şekillendirmeleri söylenmiştir. Serbest çalışmalarını yaparken eğitimciler çocuklara müdahale etmemiş, onların çalışmalarını çamurla olan etkileşimlerini gözlemlemişlerdir. Bazı çocukların çalışmalarını yaparken kil kütlesini yontarak biçim verdikleri, bazılarının da küçük parçaları birleştirerek biçimi oluşturuğu gözlenmiştir (Resim 1-2).

Resim 1. Köprü (Kil kütlesi yontularak yapılmış bir çalışma)

Resim 2. Tavşan (Kili küçük parçalar halinde kullanarak yapılmış bir çalışma)

Çocuklar istenen serbest çalışmaları yapmışlardır. Çocuklara ne yaptıkları sorulduğunda her birinden farklı cevaplar alınmıştır. Yetersizliği olmayan bir erkek çocuk heyecanla yaptığı çalışmayı göstermek istemiştir. Ne yaptığı sorulduğunda “patates tarlası” cevabını vermiş ve anneannesinin patates tarlalarının olduğunu tarlada traktöre bindiğini anlatmıştır. Eğitimciler çocuğun yaptığı çalışma ile ona olumlu dönütler vermişler ve çocuğu takdir etmişlerdir (Resim 3).

Resim 3. Patates Tarlası

Yaptırılan serbest çalışma ile eğitimciler, çocukların hayal güçleri ve yetenekleri hakkında fikir sahibi olmuşlardır. Her bir çocuğun çalışmasına isimleri yazılmış ve kurutulmak üzere kaldırılmıştır (Resim 4).

Resim 4. 1. hafta yetersizliği olan ve olmayan çocukların serbest çalışmaları

Çalışma sonunda atölye kuralları hatırlatılmış, çocuklardan çalıştıkları alanı temizlemeleri istenmiştir. Çocukların bazılarının temizliğe katılmadıkları, öncelikle kendi ellerini temizlemek istedikleri görülmüştür.

2.Hafta

Çocuklara kili nasıl şekillendirebilecekleri konusunda bazı teknikler gösterilmiş, şekillendirmede kullanabilecekleri araç ve gereçler tanıtılmış, şekillendirme esnasında kilin çok iyi birleştirilmesi gerektiği, kil içerisinde hava kabarcığı kalmaması gibi dikkat edilmesi gereken önemli noktalar anlatılmıştır (Resim 5).

Daha sonra geometrik biçimlerden üçgen resmi gösterilerek çocukların bu biçimi tanıyıp tanımadıkları ölçülmüştür. Çocuklar üçgeni tanımış, sorulan sorulara cevap vermişlerdir.

Üçgen çeşitlerini kullanarak yapılan hayvan resimleri gösterilmiş ve çocuklardan bu örneklerdeki gibi kil ile hayvan yapmaları istenmiştir (Resim 6).

Resim 5.

Resim 6.

Bazı çocuklar kili yassı hale getirmek için ellerini kullanırken, bazıları onlara gösterilen araçları kullanarak kili yassılaştırmışlardır (Resim 7). Üçgenleri şablon kullanarak kesmişler ve birleştirmişlerdir. Çocukların bu çalışmayı yaparken özellikle kendi sevdiği hayvanı yapmak istedikleri gözlenmiştir (Resim 8). Yetersizliği olan çocuklarında bu etkinliğe istekli katıldıkları gözlenmiştir. Uygulamalar bittikten sonra çocukların atölye kuralları doğrultusunda temizlik yapmaları istenmiştir.

Resim 7.

Resim 8.

3.Hafta

Seramik eğitiminde bu haftaki konu maske olarak belirlenmiştir. Çocuklara bugün nasıl hissettikleri sorulmuştur. Mutlu, heyecanlı, üzgün, kızgın, meraklı gibi cevaplar vermişlerdir. Bu hislerini yüz ifadeleriyle yapmaları istenmiştir. Çocuklar hislerini mimikleriyle yüzlerinde oluşturmuşlardır. Daha sonra herkesin kendi yüz ifadesini kil ile yapmaları istenmiştir. Gülen, ağlayan, korkan, kızan gibi çeşitli yüz ifadeleri ortaya çıkmıştır (Resim 9- 10-11- 12). Çalışmalar tamamlandığında kurutulmak üzere kaldırılmış, önceki haftalarda yapıldığı gibi temizlik yapılmış, malzemeler yerine yerleştirilmiştir.

Resim 9.

Resim 10.

Resim 11.

Resim 12.

4.Hafta

Bu hafta çocuklarda zaman kavramı sorgulanmıştır. Zamanı nasıl biliriz? Sorusuna saat cevabı verilmiş ve bunun üzerine çocuklardan saat yapmaları istenmiştir (Resim 13- 14). Çocukların saat yaparken akrep, yelkovan ve saat üzerinde hangi rakamları bildikleri gözlenmiş ve çocukların bilgileri doğrultusunda rakamlı ya da rakamsız saat yaptıkları görülmüştür. Uygulamalar sonrasında ve atölye temizliği yapılmıştır.

Resim 13.

Resim 14.

5. Hafta

Bu haftaki seramik eğitim programında, çocuklardan kalemlik ve sergi davetiyesi olarak ailelerine gönderilmek üzere kullanılacak bir kelebek yapmaları (Resim 15- 16) istenmiştir. Yetersizliği olan ve olmayan çocuklar kalemliklerini ve kelebeklerini büyük bir hevesle yapmışlardır, Çalışma sonunda atölye temizliği yapılmış, çalışmalar kurutulmak üzere kaldırılmıştır.

Resim 15.

Resim 16.

6. Hafta

Bu haftaki seramik eğitim programında, yetersizliği olan ve olmayan çocuklardan anneler günü için annelerine bir sürpriz hediye yapmaları istenmiştir (Resim 17- 18). Çocukların, verilen konuları yaptıkları, daha önceki haftalar olduğu gibi çalışma alanlarını temizledikleri gözlenmiştir.

Resim 17.

Resim 18.

7. 8. ve 9. Hafta

Çocukların kuruyan çalışmalarının ilk pişirimleri gerçekleştirilmiştir. Pişirim öncesi çocukların heyecanlı oldukları gözlenmiştir. Çocuklar, çalışmalarının artık kil değil seramik bir ürüne dönüştüklerini görmüşlerdir. Daha sonra çalışmaları renklendirme aşamasına geçilmiş ve bu aşamada çocuklar büyük bir keyif almışlardır. Seramiklerin renklendirilmesi için seramiğe özgü seramik pigment boyaları ve seramik sırlama kullanılmıştır. Çocuklara “sırlama” ile ilgili bilgi verilmiş, renklendirme ve sırlama aşaması sonlandırılmıştır. Sırlanan seramiklerin sırlama pişirimi gerçekleştirilmiştir. Atölye temizliği yapılmıştır.

10.Hafta

Seramik eğitim sürecinin son haftasında çocukların yaptıkları ürünler sergilenmek üzere hazırlanmıştır. Sergiye eğitime katılan çocuklar, çocukların aileleri, il protokolü ve eğitimciler katılmıştır. Açılıшта çocukların çok heyecanlı oldukları gözlenmiştir. 10 hafta boyunca yaptıkları çalışmaları aileleriyle paylaşmak, onlara göstermek ve nasıl yaptıklarını anlatmak için sabırsızlandıkları dikkat çekmiştir (Resim 19- 20- 21- 22- 23- 24- 25- 26- 27 -28- 29- 30).

Resim 19.

Resim 20.

Resim 21.

Resim 22.

Resim 23.

Resim 24.

Resim 25.

Resim 26.

Resim 27.

Resim 28.

Resim 29.

Resim 30.

2.3. Verilerin toplanması ve analizi

Araştırmada gözlem ve doküman incelemesi gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanılmıştır. Veriler, araştırmayı yapan aynı zamanda da seramik eğitimi veren eğitimcilerin eğitim esnasında gözlem yaparak not alması (günlükleri), çocuklarla görüşme ve fotoğraflama yöntemleri ile toplanmış, betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmıştır. Veri toplama süresince her hafta çalışma konusuna göre çocuklardan gelen sorular ve eğitimcilerin çocuklarla eğitim esnasında konuşmaları günlüklere yazılmıştır. Eğitim esnasında fotoğraflar çekilmiştir. Özel olarak görüşme soruları hazırlanmamıştır. Seramik eğitimi sonunda ortaya çıkan uygulamalar değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde yetersizliği olan ve olmayan okulöncesi 5 yaş grubu çocuklara 10 hafta süreyle verilen seramik eğitim süreci ve eğitim sonrasında ortaya çıkan çalışmaların bulguları maddeler halinde verilmiştir.

- Yetersizliği olmayan çocuklar, aralarına yeni katılan yetersizliği olan çocukları yadırgamamışlardır.
- Yetersizliği olan iki çocuğun ilk hafta yeni katıldıkları ortama, yeni arkadaşlarıyla ve eğitimcilerle kaynaşamadığı gözlenmiştir. Ancak daha sonraki haftalarda yetersizliği olmayan arkadaşlarıyla iletişim kurdukları gözlenmiştir.
- Kil ile ilk defa tanışan yetersizliği olmayan çocuklardan bazıları kile dokunmak isterken, yetersizliği olmayan birkaç çocuk ve yetersizliği olan iki çocuk kile dokunmak istememişlerdir. Çocuklara neden kile dokunmak istemedikleri sorulduğunda “çok pis, ellerim kirlenecek” cevabını vermişlerdir. Bu cevap sonrasında eğitimciler çocuklara oyun hamuru örneğini vermişler ve kil ile oyun oynayabileceklerini, daha sonrada ellerini yıkayarak temizleyebileceklerini söylemişlerdir. Çocuklar dokunma eylemini gerçekleştirmişlerdir.
- Bazı çocukların kili yoğurmaya çalıştığı ancak başarılı olamadıkları görülmüştür. Çocukların el kaslarının henüz yeterince gelişmediği sonucuna ulaşılmıştır.
- Yetersizliği olmayan çocuklardan bazıların ve konuşma yetersizliği olan çocuğun serbest çalışmaları incelendiğinde, hayal güçlerinin çok geliştiği, düşüncelerini çamurla şekillendirebildikleri, yeteneklerinin olduğu, bazı

çocukların arkadaşlarının çalışmalarına bakarak onları kopyaladı tespit edilmiştir.

- Yetersizliği olan ve olmayan çocuklar atölye kurallarına uymuşlardır.
- Yetersizliği olan çocukların yaptıkları seramik uygulamalar incelendiğinde, yetersizliği olmayan çocukların çalışmalarından biçimsel olarak bir fark olmadığı tespit edilmiştir.
- Yetersizliği olan ve olmayan çocuklar verilen konular doğrultusunda istenileni yapmışlardır.
- Yetersizliği olan ve olmayan çocuklar birbirleriyle ve eğitimcilerle iletişim kurmuşlar, çalışmaları hakkında yorumlar yapmışlardır.
- Yetersizliği olan ve olmayan çocuklar seramiğin ortaya çıkış sürecini öğrenmişlerdir.
- Yetersizliği olan ve olmayan çocuklar çalışmalarını sergilemekten büyük keyif almışlardır. Çalışmaları hakkında sergiye katılan misafirlere bilgiler vermişlerdir.
- Yetersizliği olan çocuklar kendilerini daha iyi ifade etmişlerdir.
- Yetersizliği olan ve olmayan çocukların, fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişmelerine katkı sağlamıştır.

4. SONUÇ

Yetersizliği olan ve olmayan okulöncesi 5 yaş grubuna 10 hafta süreyle verilen seramik eğitimi, hem yetersizliği olan hem de olmayan çocuklara faydalı olduğu gözlenmiştir. Seramik eğitimi süresince, çocuklar yaptıkları çalışmalar hakkında konuşurularak yüreklendirilmiş ve teşvik edilmiştir. Böylece çocuklar yaptıkları çalışmalarla ilgili paylaşımlar yapmış, kendilerine güvenmişlerdir. Çocuklar kil ile çalışırken el kaslarının güçlendiği, üç boyutu algılamalarının kolaylaştığı ve yaratıcılıklarının geliştiği gözlenmiştir. Seramik eğitimi sonucunda el becerileri gelişmiştir. Yetersizliği olan ve olmayan çocukların birlikte arkadaşlıklar kurduğu, sıra beklemeyi, konuşmayı, dinlemeyi, paylaşmayı, işbirliği yapmayı ve yardımlaşmayı öğrenerek sosyal becerilerinin geliştiği görülmüştür. Yetersizliği olmayan çocuklardan bazılarının ve otistik, konuşma engeli olan çocuğun yeteneklerinin ve hayal güçlerinin çok güçlü olduğu, bazı çocuklarında sadece arkadaşının yaptığı çalışmaya bakarak aynısını yapmaya çalıştığı tespit edilmiştir. Yetersizliği olan diğer çocuğunda çalışmadan keyif aldığı gözlenmiştir. Ayrıca seramik eğitimi sonunda yapılan sergide çocuklar kendilerini ifade etme fırsatı bulmuşlardır. Çocukların, sergiye gelen izleyicilere ve ailelere seramiğin oluşum sürecini aşama aşama anlattıkları, çocukların ve ailelerin bu eğitimden memnun kaldıkları gözlemlenmiştir. Yapılan bu çalışmada, seramik eğitiminin yetersizliği olan ve olmayan okulöncesi çocuklarının el becerilerinin gelişmesine, dil gelişimlerine, sosyal becerilerinin gelişmesine faydalı olmuştur. Bu nedenle, seramik eğitimi çalışmasının, daha sonra yapılacak olan bu ve benzer çalışmalara örnek olacağı düşünülmektedir. Bu çalışma Abant İzzet Baysal Üniversitesi 2014.02.07.645 numaralı Bilimsel Araştırma Projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

KAYNAKÇA

- Ayancı, Y. (2006). *3-6 yaş okulöncesi çocuklarında seramik eğitiminin yeri ve önemi ile yeterliliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Canduran, Ç. (2002). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kil Çalışmaları (Anakara ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Coşkun, H.D. (2007). *4 Yaş Grubundaki Çocuklara Uygulanan Seramik Eğitimi Programında Ürünlerin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Derican, T. (2010). *İşitme Engelli Gençlere İş Başvuru Dosyası (Portfolyo) Geliştirme Çalışmalarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Erim, G. ve Caferoğlu, M. (2012). Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinin Zihinsel Engelli Çocuklara Katkısının Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleriyle Belirlenmesi, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (2), 321-342.
- Erinç, M.S. (1988). Sanat ve Eğitim. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 17.
- Köse, E. (2005). *Özel eğitim gereksinimi olan çocukların gelişimine seramik eğitiminin etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kulaksızoğlu, A.(2003). *Farklı Gelişen Çocuklar*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Oğuzkan, Ş., Tezcan E., Tür G., Demiral Ö. (1984). *Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri Ve Eğitici Oyuncaklar*. İstanbul: Oğul Matbaacılık.
- San, İ. (1979). *Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık (Baskı)*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- San, İ. (1985). *Sanat ve Eğitim (2. Baskı)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Terwiel, C. (2010). *Okulöncesi Sanat Eğitiminde Bir Malzeme Olarak "Kil" in Yeri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları.
- Yarımca, Ö. (2011). Disiplinler Arası Yaklaşım Dayalı Bir Durum Çalışması. *Akademik Bakış Dergisi*, 25.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Art is a tool used to express the feelings and thoughts. In addition to being a tool for expression of feelings and thoughts, art contributes greatly to physical and emotional development of the individual. Individuals use different branches of art to express their feelings and thoughts. Ceramic art is one of these branches. Clay, which is the main material of ceramic, is the easiest, cheapest and healthiest among kneading materials. It is useful especially in the physical development of preschool children. This study covers the ceramic training and applications given to seventeen children without disability at age five in Bağışçılar Foundation Kindergarten and two children with disability at Gelişim İlğim Special Education Centre in the fall term of 2013-2014 Education Year. Two ceramic trainers, one special education specialist and one preschool specialist took part in the study. Data of the study was collected through observation of the children by the trainers, interviews with the children and collection of documents. Ceramic training was planned as 10 weeks with 1 hour per week. Each week different activity was done. The children who participated in the training have not worked with clay, which is the main material of kneading and ceramics previously. Interaction of children with clay was observed during the training period. Although the children with and without disability encountered problems in clay kneading, it was found that they were able to shape the clay by kneading. It was observed during the training process that children with and without disabilities could work together, share the tools and instruments, wait for their turn and respect one another, helped one another and left the work area clean. Items made were exhibited after the training. It was concluded in the study there are no differences between the children with and without disability in the applications realized during the ceramic training process, both children with and without disability were happy with the training, and that the training further increased their self-confidence.

2. Method

In this study, since the products emerging at the end of the application are evaluated based upon the observations of ceramics educators, this is a descriptive and qualitative research example. In qualitative researches, data collection methods such as observation, interview and document analysis are used to reveal perceptions and events in a realistic and holistic manner in the natural environment (Yıldırım and Şimşek, 2006: 39).

3. Findings, Discussion and Results

In this part of the research, findings which are obtained as a result of the 10 weeks ceramic education process and the works created by the 5 year old preschool children with or without disability are itemized.

- Children without disability didn't find the disabled children who recently joined them strange.
- It was observed that the two disabled children were not able to socialize with the environment they've recently joined, their new friends and the educators. However, in the following weeks, they were observed to communicate with their friends who aren't disabled.
- While some of the children without disability wanted to touch the clay with which they encountered for the first time, some of the children without disability and the two disabled children didn't want to touch the clay. When these children were asked the reason why they didn't want to touch the clay, they replied as "it is very dirty, my hands will get dirty." After this answer, the educators gave the children the example of play

dough saying that children can play with the clay and then they can wash and clean their hands. Children performed the touching action.

- Some of the children are observed to knead the clay but they didn't succeed in. It was concluded that the hand muscles of the children weren't yet developed enough and observed that they were able to start kneading it after the education.
- When the free works of some of the children without disability and the children with insufficiency of speech are examined, it can be seen that their imagination developed a lot, they can shape their thoughts with clay, they have abilities and some children were also observed to look and copy the works of their friends.
- The children with and without disabilities complied with workshop rules.
- When the ceramic works of disabled children were examined, it was found that there wasn't any stylistic difference between the works of the children without disabilities.
- The children with and without disabilities did what was asked to them in the direction of the given topics.
- The children with and without disabilities communicated with each other and with the educators and they made comments on their works.
- The children with and without disabilities learned the process of occurrence of ceramics.
- The children with and without disabilities had great pleasure in exhibiting their works. They gave information about their works to the guests attending the exhibition.
- The children with disabilities expressed themselves better.
- This contributed in physical, cognitive, language, emotional and social development of the children with and without disabilities.

The 10 weeks ceramics education given to the 5 year old children with and without disabilities is observed to be beneficial for children with and without disabilities. During the ceramics education, the children were encouraged by making them talk about their works. Thus, the children shared their works and they trusted in themselves. While children were working with clay, it was observed that their hand muscles strengthened, their perception of three dimensions eased and their creativity developed. As a result of the ceramics education their hand skills developed. It was seen that both the children with and without disabilities made friendships with each other, their social skills developed as they learned to wait for their turns, speaking, listening, sharing, cooperating and helping each other. It has been found that some of the children without disability and the child who is autistic and having insufficiency of speech have a better and stronger abilities and imaginations and some of the other children were observed only to look and copy exactly what their friends had been doing. The other child with disability was also observed to enjoy the workshop. Besides, at the exhibition held as a result of the ceramics education, the children found the opportunity to express themselves. It was observed that the children explained the formation process of the ceramic step-by-step to the audience and to their families. The contribution of ceramic education on the development process of children with and without disabilities was observed and the works of ceramics were evaluated in this direction. In the process of ceramics education, the applications made by preschool children with and without disabilities were observed not to have any difference in terms of creativity, shaping, concluding and they are beneficial to children's physical, social, emotional and language development. For this reason, it is thought that ceramics education work will be an example for this work and for the works to be done later. This study was carried out within the scope of Scientific Research Project of Abant İzzet Baysal University registered as 2014.02.07.645.